

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 31/21
V Lucemburku dne 2. března 2021

Rozsudek ve věci C-824/18
A. B. a další (Jmenování soudců Nejvyššího soudu – Odvolání)

Po sobě jdoucí změny polského zákona o Národní radě soudnictví, jejichž účinkem je zrušení účinného soudního přezkumu rozhodnutí této Rady, kterými jsou prezidentu republiky navrhováni kandidáti na funkce soudců Nejvyššího soudu, mohou porušovat unijní právo

V případě prokázaného porušení musí vnitrostátní soud na základě zásady přednosti unijního práva upustit od použití těchto změn

Usneseními přijatými v srpnu roku 2018 rozhodla Krajowa Rada Sądownictwa (Národní rada soudnictví, Polsko) (dále jen „KRS“) nepředložit prezidentu Polské republiky návrhy na jmenování pěti osob (dále jen „odvolatelé“) do funkce soudců Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud, Polsko) a navrhnout na jmenování do těchto funkcí jiné kandidáty. Odvolatelé podali proti těmto usnesením odvolání k Naczelnyemu Sądowi Administracyjnymu (Nejvyšší správní soud, Polsko), který je předkládajícím soudem. Tato odvolání byla v té době upravena zákonem o Národní radě soudnictví (dále jen „zákon o KRS“), ve znění zákona z července roku 2018. Tato úprava stanovila, že pokud všichni účastníci výběrového řízení na místo soudce Nejvyššího soudu nenapadli dotčené usnesení KRS, nabývá toto usnesení právní moci ve vztahu ke kandidátu navrženému na toto místo, takže tento kandidát může být prezidentem republiky jmenován. Navíc případné zrušení takového usnesení na základě odvolání účastníka, který nebyl navržen na jmenování, nemohlo vést k novému posouzení situace posledně uvedeného pro účely případného obsazení dotčené funkce. Kromě toho nemůže být na základě této právní úpravy takové odvolání založeno na tvrzení o nesprávném posouzení otázky, zda kandidáti splnili kritéria, která jsou zohledňována při rozhodování o předložení návrhu na jmenování. Vzhledem k tomu, že se předkládající soud domníval, že taková právní úprava vylučuje v praxi jakoukoli účinnost odvolání podaného účastníkem, který nebyl navržen na jmenování, rozhodl se ve své původní žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce dotázat Soudního dvora na slučitelnost této právní úpravy s unijním právem.

Po předložení této původní žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce byl zákon o KRS znovu pozměněn v roce 2019. Na základě této reformy bylo znemožněno podávat odvolání proti rozhodnutím KRS týkajícím se navržení či nenavržení kandidátů na jmenování do funkcí soudců Nejvyššího soudu. Tato reforma dále stanovila zastavení řízení ze zákona o takových odvoláních, pokud ještě probíhají, čímž zbavila předkládající soud jeho pravomoci rozhodovat o tomto typu odvolání, jakož i možnosti získat odpověď na předběžné otázky, které položil Soudnímu dvoru. Za těchto podmínek se předkládající soud ve své žádosti o rozhodnutí o doplňující předběžné otázce dotázal Soudního dvora na slučitelnost této nové právní úpravy s unijním právem.

Závěry Soudního dvora

Zaprvé Soudní dvůr zasedající ve velkém senátu nejprve rozhodl, že jak systém spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedený článkem 267 SFEU, tak zásada loajální spolupráce zakotvená v čl. 4 odst. 3 SEU brání takovým legislativním změnám, jako jsou výše uvedené změny, k nimž došlo v roce 2019 v Polsku, pokud se jeví, že jejich specifickými důsledky bylo zabránit Soudnímu dvoru, aby rozhodl o takových předběžných otázkách, jako jsou otázky, které mu byly položeny předkládajícím soudem, a vyloučit jakoukoli možnost budoucího zopakování otázek podobných těmto otázkám vnitrostátním soudem. Soudní dvůr upřesnil, že je

na předkládajícím soudu, aby posoudil s ohledem na veškeré relevantní skutečnosti a zejména kontext, v němž polský zákonodárce tyto změny přijal, zda tomu tak je v projednávané věci.

Dále měl Soudní dvůr za to, že tomuto typu legislativních změn může bránit rovněž povinnost členských států stanovit prostředky nezbytné k zajištění dodržování práv jednotlivců na účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých unijním právem, která je upravena v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU. Tak je tomu v případě, pokud je zjevné, což musí opět posoudit předkládající soud na základě všech relevantních skutečností, že tyto změny mohou vyvolat u jednotlivců legitimní pochybnosti o neovlivnitelnosti soudců jmenovaných na základě usnesení KRS, ve vztahu k vnějším skutečnostem, a zejména přímým nebo nepřímým vlivům polské zákonodárné a výkonné moci, a o jejich neutralitě ve vztahu ke střetávajícím se zájmům. Tyto změny by pak mohly vést k tomu, že se tito soudci nebudou jevit jako nezávislí nebo nestranní, což může narušit důvěru, kterou v demokratické společnosti a právním státě musí vzbuzovat justice u jednotlivců.

K tomuto závěru dospěl Soudní dvůr poté, co připomněl, že záruky nezávislosti a nestrannosti na základě unijního práva vyžadují existenci pravidel upravujících jmenování soudců. Soudní dvůr také zdůraznil významnou roli KRS v procesu jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu, jelikož akt, kterým tento orgán navrhuje kandidáta na jmenování, představuje podmínku *sine qua non* pro to, aby takový kandidát mohl být následně jmenován. Stupeň nezávislosti, jež požívá KRS vůči polské zákonodárné a výkonné moci může být tedy relevantní pro posouzení, zda soudci, které vybere, budou schopni splňovat požadavky nezávislosti a nestrannosti. Kromě toho Soudní dvůr uvedl, že případná neexistence možnosti podat prostředek nápravy k soudu v souvislosti s procesem jmenování do funkcí soudců vnitrostátního nejvyššího soudu se může ukázat jako problematická, pokud veškeré relevantní skutečnosti charakteristické pro takový proces jmenování v daném kontextu v dotyčném členském státě mohou u jednotlivců vyvolat pochybnosti systémové povahy o nezávislosti a nestrannosti soudců jmenovaných na konci tohoto procesu. V této souvislosti Soudní dvůr upřesnil, že pokud předkládající soud na základě všech relevantních skutečností, které uvedl v předkládacím rozhodnutí, a zejména legislativních změn, které nedávno postihly proces jmenování členů KRS, dospěje k závěru, že tento orgán neskýtá dostatečné záruky nezávislosti, byla by existence prostředku soudní nápravy pro kandidáty, kteří nebyli vybráni, nezbytná k ochraně procesu jmenování dotčených soudců před přímými či nepřímými vlivy, a v konečném důsledku k zabránění vzniku výše uvedených pochybností.

Nakonec Soudní dvůr rozhodl, že pokud předkládající soud dospěje k závěru, že k přijetí legislativních změn v roce 2019 došlo v rozporu s unijním právem, vyžaduje zásada přednosti tohoto práva, aby tento soud upustil od použití těchto změn bez ohledu na to, zda mají legislativní či ústavní původ, a nadále vykonával pravomoc, kterou měl k rozhodování sporů, jež mu byly předloženy před zavedením těchto změn.

Zadruhé měl Soudní dvůr za to, že čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU brání takovým legislativním změnám, jako jsou výše uvedené změny, k nimž došlo v roce 2018 v Polsku, pokud je zřejmé, že mohou vyvolat u jednotlivců legitimní pochybnosti o neovlivnitelnosti takto jmenovaných soudců vnějšími skutečnostmi, a o jejich neutralitě ve vztahu ke střetávajícím se zájmům, a mohou tak vést k tomu, že se tito soudci nebudou jevit jako nezávislí nebo nestranní, což může narušit důvěru, kterou v demokratické společnosti a právním státě musí vzbuzovat justice u jednotlivců.

Je na předkládajícím soudu, aby s konečnou platností rozhodl o tom, zda tomu tak je v projednávané věci. Pokud jde o hlediska, která bude muset předkládající soud v této souvislosti zohlednit, Soudní dvůr zdůraznil, že vnitrostátní ustanovení upravující prostředek nápravy k soudu v kontextu procesu jmenování do funkcí soudců vnitrostátního nejvyššího soudu se mohou ukázat jako problematická z hlediska požadavků plynoucích z unijního práva, pokud maří účinnost dosud existujících prostředků nápravy. Soudní dvůr zaprvé uvedl, že v důsledku legislativních změn z roku 2018 postrádá dotčené odvolání nyní veškerou reálnou účinnost a poskytuje již pouze zdání, že se jedná o prostředek nápravy k soudu. Zadruhé podtrhl, že v projednávané věci je nutno vzít v úvahu rovněž kontextuální prvky související se všemi ostatními reformami, které nedávno postihly Nejvyšší soud a KRS. V tomto ohledu Soudní dvůr poukázal, kromě dříve zmíněných pochybností o nezávislosti KRS, na okolnost, že legislativní změny z roku 2018 byly zavedeny velmi krátce před tím, než se KRS ve svém novém složení měla vyslovit k takovým kandidaturám,

jako jsou kandidatury odvolatelů, předloženým k obsazení velkého počtu soudcovských míst u Nejvyššího soudu, která byla prohlášena za uvolněná nebo nově vytvořená v důsledku nabytí účinnosti různých změn zákona o Nejvyšším soudu.

Nakonec Soudní dvůr upřesňuje, že pokud předkládající soud dospěje k závěru, že legislativní změny z roku 2018 porušují unijní právo, bude muset na základě zásady přednosti tohoto práva upustit od použití těchto změn a použít namísto nich dříve platná vnitrostátní ustanovení a současně sám provést soudní přezkum v nich stanovený.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) rozsudku se zveřejňuje na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehoczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlášení rozsudku je dostupný na [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106